

CSABAY-TÓTH BÁLINT

Bevezetés a(z)...

TURI TÍMEA *EGYSZERRE EGY BESZÉLJEN*
CÍMŰ KÖTETÉRŐL

Mikor Turi Tímea Szegeden bemutatta a kötetet, még nem ismertem azt. Az egyik legmaradandóbb mondata az volt Turinak, hogy az imádságban nem mindegy, mikor és mit mondunk az Istennek. Ez letaglózott. Az Isten nem a pszichológusod, nem a barátod, nem a szülőd, legalábbis nem úgy. Meghatározott, kötött formában és tartalomban kell megnyilatkozni az Úrnak, más-hogy nem lehet. Új kötete az *Egyszerre egy beszéljen* – többek között – ezt a problémát használja.

Mielőtt még elmentem volna a bemutatóra, és láttam az egyetemen a plakátot, rajta a kötet cí-mével, eljátszottam a gondolattal, hogy mi van akkor, ha az „egy” az vonatkoztatható az „Egy”-re, azaz Istenre. A kötetbemutatón a beszélgető-társ felvetette, hogy ő úgy is tudja olvasni a címet, hogy „Egyszerre az Egy beszéljen”. Természe-ten nem beszélünk össze, így valami lényegi sej-lik fel már a címből is. Az Istennel tehát nem be-szélhetsz egyszerre, pláne nem feleselhetsz vele. A cím felvet ugyanakkor egy másik jelenséget is: a hatalmasok beszédmódját. Újra visszatérő, be-vett frázis, sokat hallottuk apánktól, anyánktól, tanárainktól. Használják, mert megtanulták, hogy ezt kell használni ahhoz, hogy a zajban – esetleg csak látszólagos – rendet teremtsenek. Itt azonban a probléma szerteágazik. Egyfelől ért-hető az isteni teremtésre, arra, hogy az őskáosz-ból kozmoszt teremtett az Úr, valamint arra, hogy mekkora zajban élünk társas kapcsolata-inkban, harmadrészt arra, hogy a férfiakban mekkora zajt okoznak a rossz minták.

A kötet fölépítése szakasztott. Az egységeket a *Bevezetés az imádkozásba* című versek határoz-zák meg, minden ciklus elején egy *Bevezetés...*

Prae.hu
Budapest, 2023
93 oldal, 2990 Ft

című vers áll, ugyanazon címmel, de természetesen más tartalommal. A kötetet a cím nélküli „Tartsd tőlem távol...” kezdetű vers nyitja.

„Tartsd tőlem távol a dolgokat,
vidd tőlem el egész messze
azt, ami megsebezhet,
azt, ami megölelhet.”

Ezek a *Bevezetések* csak a ciklust olvasva értelmezhetőek igazán. Addig olyan, mintha csak „nagyáltalánosságban” beszélne a lírai én, ám miután befogadtuk a ciklust, visszatérve a nyitóvershez, az egész új értelmet nyer. A ciklus során megkapja az olvasó azon kulcsokat, melyekkel képes fölnyitni a nyitóvers szelencéjét. Az első ciklus a homéroszi hagyományhoz nyúl, Odüsszeusz történetéhez és az *Odüsszeia* alakjaihoz, de úgy, hogy közben hazahozza a XXI. századba. Odüsszeusz mint a férfiség archetípusa jelenik meg, a lírai beszélő pedig mintha azt sejtetné, hogy ez a működési módozat Homérosz óta mit sem változott. Remek választás az európai és nyugati irodalom kezdetéhez visszanyúlni, mellbevágó kontrasztot képes adni a férfiségről, az, hogy ilyen távolinak tűnő, ám mégis végletesen közeli működéseket ütköztet. Időben mindenképpen távoli a homéroszi hagyomány, ám ezt például *A hírfolyam* című vers oldja fel. Ebben a versben Odüsszeusz – utazása közben – a közösségi médiában posztol, és filtereket, maszkírózó beállításokat használ posztjaiban. Ezek a hazugság eszközeiként jelennek meg. Ez azért is izgalmas, mert a hazugság-igazság dichotómiája a költőt már első kötete óta foglalkoztatja, s ebbe az új környezetbe helyezve egy egészen új megvilágításba helyeződik a probléma. A közösségi média már nevében is hazug, hisz a lírai én szerint nincs semmi közösségi ebben a médiában. Ez a felvetés később is tematizálódik. Még egy fontos jelenségre hívja fel a figyelmet: a te-reink skizoid átalakulására. A gyanútlan, feedet pörgető számára valóság az, ami valójában hazugság és végérvényesen önbecsapás. A ciklus záróversében az *Otthon, édes* címűben Pénélopé szemszöge elevenedik meg, ami egy rendkívüli ötlet. Tényleg, kit érdekelt valaha is Pénélopé oldala?

„És most itt van, és nehezebb elfogadni,
hogy úgy hallgat, hogy akár beszélhetne, [...]”

A kötet markánsan nyúl a biblikus hagyományhoz, talán ez az igazi újítás. Hiszen képes a költő által korábban használt tematikákat új kontextusba helyezni. A megszólalás nehézségét, a női lét nehézségét, a férfi lét nehézségét, a nyelv korlátozottságát, ugyanakkor a nyelv híd-szerepét. Bábel, Jónás, Sára, József és Lót feleségének történetei tematizálódnak, ám nemcsak egyszerű „behozatal” történik, hanem határozott és szignifikáns parafrázálás.

A *Bábel kútjában* például a teremtés, a nyelvi és társadalmi káosz, az igazság és valóság dichotómiája íródik meg, pontosabban szét. A nyelvi káosz a biblikus bábeli nyelvzavart a XXI. századi információs zajjal egyezteteti, s ez a ketősség az egész kötetre jellemző. A lírai én fragmentizálja a megszólalást, a tartalmat, formát és hordozót szereli szét és vizsgálja. Darabjaira szedi az általa látott jelenséget, erre ráereszti Bábel tornyának történetét, végül pedig egy sajátos deista hang csapja le a verset, mintha az Úrnak, úgyszólván mint atyának el kellene engednie a gyermekeit, mikor felnőttek. A versnek azonban nagy kérdése, amit pazar módon csak sejtet a költő, hogy valóban felnőttek-e?

„A gyerekek felnőttek, nem szólhat rájuk folyton.
Meg kell tanulniuk magukra vigyázni.”

A kötetben hangsúlyos – amint már talán sejtettem – a női hang. E női hang nem újdonság Turitól, így újszerűnek nem mondható, ám remekül megformált mondataiban még mindig képes a rendkívül súlyos tartalmúság a befogadót megrázni és gondolkodóba ejteni.

„Taníts meg köpni, mint a férfiak.
Taníts meg nyelni, mint a nők.
[...]
Tanulj meg esni, mint a férfiak.
Tanulj meg kelni, mint a nők.”

A megszólalás problematikája kapcsán Turi kapcsolatot létesít *A dolgok, amikről nem beszélünk* (Magvető, 2014) című kötetének címadó versével, melynek mottója egy idézet Mar ben Rabina imájából:

„Istenem, óvd meg nyelvemet a rossztól,
ajkaimat a hamis beszédétől.”

Ez az idézet az új kötet hetedik ciklusát kezdi el, mint a cikluskezdő *Bevezetés az imádkozásba* szövege. Ez a mondat mintha alapjaiban határozná meg Turi költészetét. A nyelv, ami egyszerre korlát és híd – Gadamer nyomán –, ami épp annyira az igazság eszköze, mint a hazugságé, ami épp annyira képes megalkotni dolgokat, mint lerombolni, ami épp annyira lehet tartalmas, mint tartalmatlan. És egyszerűen az a tapasztalat, hogy a nyelv által elbeszélünk egymás mellett.